

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského výchování.

»Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách, praví Pán.«
Tom. Kemp. I. 1.

Herbartovy praktické idey a výchova křesťanská.

Napsal *dr. Jos. Kachník.*

(Pokračování.)

2. Idea dokonalosti.

Přikročme ke druhé praktické ideji Herbartově. Nazývá ji *dokonalost* a takto ji vymezuje:

„Obraz vlastního chtění vznáší se před tvorem rozumným. Jest úlohou naší, vypátrati poměry ve vlastní vůli, než-li si přimyslíme cizí chtění cizích tvorů rozumných. Vlastní chtění jest rozmanité, jak dalece se odnáší ku rozmanitým předmětům; kdyby se přijalo do pojmu chtění to, co chceme, mohli bychom býti svedeni, poměry předmětů vnášeti do poměrů chtění. Nejen že by pak nekonečné množství poměrů povstalo: nýbrž hlavní vada by byla v tom, že by tyto poměry nebyly docela vůli vlastní a v její posuzování nebyly by vůle jako vůle posuzovány. To co chceme, musí se tedy odmysliti: jest otázka, co ve vůlích jako pouhých konech, snahách — ještě zůstává pro soud? Jako snahy jsou vůle sobě všechny rovny; opakují tentýž pojem snažení, rozčilení, jen v různých exemplářích; — vyjímajíc jen okolnost jejich síly. Kvantity rozličných snažení měří se navzájem; tyto jsou slabší, ony jsou silnější; některé jsou trvalejší, jiné jsou nestálejší. Opomeňme zcela otázku, jakou cenu by měly jak slabší tak i silnější dle jiných ještě určení, která by budoucně byla odhalena. Jen poměr velikosti budiž pojat mezi méně a více aktivity, mezi slabším a silnějším pohnutím . . . Není pochybnosti: v pouhém poměru líbí se silnější vedle slabšího, nelíbí se slabší vedle silnějšího; to neb ono dle toho, od kterého členu při porovnávání vycházíme . . . Kvantita, jejíž plus a minus soud způsobuje, tkví buď v jednotlivých vzrušeních nebo v hojnosti (součtu) aneb v jejich soustavě. Na jednotlivých vzrušeních líbí se energie, v součtu rozmanitost, v soustavě součinnost. Velký člověk jest trojnásobně velik: jeho vůle má sílu, bohatství, zdraví. U méně velkých vězí sídlo slaboty částečně v chabosti, částečně v omezenosti, částečně v rozptýlenosti a v nesvornosti sil . . . Dokonalým dle své vlastní míry jest člověk, jehož jednotlivá snažení se vyrovnávají, nadto pak v celku rozsah pojmů, k nimž poukazují, vyplňují (očekáváním, jež budí, zadost činí), a konečně působíce pospolu největší účinek, jenž jimi způsoben býti může, způsobují. Nedokonalým prokazuje se býti tentýž, jakmile se

porovnává s jinými, kteří kdekoli jej převyšují: aneb porovnává-li se s pojmem toho, co by jej převyšovalo . . . Dokonalost jest jen formální a do její formy hodí se každá látka, jež jest schopna míry větší a menší. Co se samo o sobě líbí aneb nelíbí, může se i jako větší neb menší, více aneb méně líbiti neb nelíbiti.“¹⁾

To tedy jest dle Herbarta dokonalost. Síla a převaha jedněch snah nad druhými. Tato pak síla a převaha tkví při jednotlivých představách v energii vybaviti se a přijíti na vědomí, při množství představ v jich kvantitě, rozmanitosti, v soustavě či v součinnosti. Aby tedy chovanec byl dokonalým, jest mu jednotlivé představy důkladně vysvětlovati a všestranně pojednati, neboť dle Herbarta jest energie představ tím větší, čím jsou jasnější; jest dále chovanci množství závažných a rozmanitých představ vštěpovati a navzájem je spojovati; čím úsilovněji vše to se děje, tím silnější jest chtění, tím dokonalejší jest chovanec. Síla vůle u člověka; bohatství a zdraví vůle — toť dokonalost? Jak tato síla vůle byla nabyta, jaký jest obsah představ, jež na vědomí se derou, v čem bohatství představ záleží, jsou-li to představy způsobem poctivým nabyté, jsou-li ušlechtilé a bohumilé, či nízké a bohaprázdné, jsou-li nutny neb zbytečny, existuje-li nějaký vyšší princip, k němuž by se představy nésti měly, aby harmonická součinnost dosažena byla — o to vše se Herbart nestará. A přece jsou tyto okolnosti nejen dle zákona křesťanského ale i přirozeného rozhodujícími, zda jest nějaký čin mravný či nemravný, mravně dokonalý či nedokonalý.

Lindner uznává ethické vývody Herbartovy za správné a snaží se k tomu doklady ze života praktického uvést. „Síla, všestrannost a souhlasnost chtění jednotlivcova zove se jeho dokonalostí. Skytáme mravní pochvalu hrdinným činům a podnikům (výpravy točnové, války křížácké) a veškerým znamenitým povahám (Kristus, Odysseus, Caesar) jak v životě tak i na jevišti.“²⁾

Dle ethiky Herbartovy možno ovšem činy Ježíše Krista, Odyssea a Caesara při posuzování dokonalosti do téže řady postavit, neboť dle něho nezáleží na obsahu představ aniž na jich jakosti; možno tedy nadpřirozené činy Ježíše Krista, jež z nejčistší lásky k Otci nebeskému a k lidstvu vyprýštěly, rovněž podrobiti soudu estetickému subjektivnímu co do energie, množství, rozmanitosti a součinnosti snah jako nahodilé, bezúčelné, dobrodružné cesty Odysseovy a hrdinné sice, ale ne vždy mravně odůvodněné a spravedlivé válečné činy Caesarovy. Než co k tomu říká mravouka křesťanská? Táž zavrhuje naprosto takovéto posuzování a uchvalování činů Spasitele světa. Jeho celý život jest tak vznešený, tak prost vši nezištnosti a vady, že vymyká se všelikému posuzování lidskému, jako by jej obsáhnouti a pochopiti mohl jako činy Odysseovy a Caesarovy. „Mistře, my víme, že nikdo nemůže takové činy konati, jaké ty konáš“, vyslovil se Nikodem, jeden z nejučenějších představených židovských, „nikdo nemluvil tak, jak jsme tohoto slyšeli mluvit“, zvěstovali vyslanci vysoké rady, aby polapili Ježíše, vrátivše se s nepořízenou.

Dokonalost křesťanská tkví v rozumovém pojetí nauky a života Ježíše Krista jako vznešeného vzoru dokonalosti. Čím hlubší a obsažnější jest toto pojetí a čím více vůle uvnitř i zevnitřním konáním snaží se ku vznešenému tomuto vzoru se přiblížiti, jej napodobiti, tím jest člověk mravně dokonalejší. Vše ostatní nabývá mravní ceny tak dalece, jak dalece tihne k tomuto cíli, aneb se od něho neuchyluje. To však nevylučuje vzdělání

¹⁾ Herbart, Allg. praktische Philosophie I. c. str. 37—40.

²⁾ Obecné vychovatelství I. c. str. 47.

a výchovu ku dokonalosti občanské. Sám Spasitel vynikal vzdělaností a zdatností občanskou. „Dávejte, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu.“ Nejinak stkvěli se i apoštolé moudrostí obecnou a rozšafností občanskou.

Praví-li Lindner¹⁾, že „idea dokonalosti ukládá výchově, aby dbala vzdělání, t. j. souměrného vývoje a cvičení všech vrozených sil a vloh“, odpovídáme, že nezáleží jen na vzdělání, nýbrž že spíše záleží na tom, jaké to vzdělání jest; jsou-li obsahem vzdělání pravdy, jež povznášejí chovance nad všednost a svět hmotný, aneb pravdy, jež jej stahují dolů ku tvorům nerozumným — opicím; jsou-li to pravdy, jež tělesnému a duševnímu, pozemskému a věčnému blahu společnosti prospívají či nikoli; činí-li způsob nabytí pravd těch chovance vzhledem ku nevyzpytatelným pokladům moudrosti Boží skromným a pokorným, či domýšlivým a ješitným.

Slyšeti namnoze stesky, že nynější škola vyučuje, ale nevychovává. Může-liž býti jinak? Veškero vyučování obecné a zákonodárství školské ovládá duch Herbartův. Není pochybnosti, že se musí výchova nésti k dokonalosti. Dokonalost však záleží dle Herbarta v převaze snah a tedy i představ nad jinými co do energie, množství rozmanitosti a soustavnosti. Proto co nejvíce rozmanitých představ! Ký div, že vychovatelé etikou Herbartovou vychování a duchem jeho přesycení vyučují, vysvětlují, objasňují, vědomostí rozmanitě do mysli žáků vpravují a navzájem soustřeďují — za jakým účelem? Nevědí a ani věděti nemohou, neboť Herbart všeliký účel zevnější vylučuje. „Jeden zatemňuje druhého; ale kde jest ten, jehož žádný více zatemnit nemůže? Kdo jest dokonalý?“ táže se Herbart a odpovídá: „Ona sama, dokonalost totiž, zdá se, že leží v nekonečnosti . . . Dokonalý dle vlastní míry jest člověk, jehož jednotlivá snažení se vyrovnávají.“²⁾ Tedy učiti se pro učení. Tak se vůle zanedbává, neboť schází objektivní účelne pravidlo, míra, k nimž by ji bylo řídit; schází pravý pojem její svobody a dokonalosti. Jest tu sice pravidlo pevné, v Písmě svatém a v učení Cirkve přesně vymezené: „Zachovávej příkázání!“, „Buďte dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest“ — ale to pravidlo odporuje zásadám Herbartovým a nenáleží prý k mravouce „vědecké“, a proto je mnozí z paedagogiky vylučují. (Příště dále.)

Výchov duše.

Podává *Fr. Janovský*.

(Pokračování.)

Především probuditi jest v srdci dětském lásku k Bohu, probuditi, zachovávat i rozhojňovati, jakož i lásku k bližnímu; bedlivě jest pečovati, by se láska ona nezvrhala v lásku otrockou, v lásku sobeckou, v lásku titěrnou, nýbrž aby se řídila zásadou evandělia: „To jest láska k Bohu, abychom jeho příkázání zachovávali.“ Není tedy lásky bez poslušnosti, bez obětavosti, bez sebezapření. Chtěje Kristus Pán označiti,

¹⁾ L. c., str. 47.

²⁾ Allg. prakt. Philosophie I. c. str. 33.

jak Bůh Otec lidstvo miloval, označil to jeho obětavostí, řka: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal.“

Není lásky beze svědomitosti. Ač všechny síly a schopnosti duševní božským označeny jsou obrazem, jest především svědomí rázu božského, bleskotá zvláště ve svědomí Boží svatost a spravedlivost; i může tedy Bůh svědomí lidské přímo zaujati a proniknouti, podobně jako světlo, které ač na celé tělo naše působí, přece povýtečně působí na oko; čím jest tudíž oko tělu, tím jest svědomí duši.

Ovšem i svědomí může blouditi; nevypučíť ono z duše najednou a už zcela hotovo, jako na př. vyšlehne najednou plamen z otevřené roury plynové, jakmile jsme se přiblížili se sirkou či jiným zapalovadlem; není svědomí Bůh sám, nýbrž jenom vyšší síla, od Boha člověku propůjčená; jest nutno vzdělávati je správně, všestranně a čile — vzdělávati je v ovzduší pravé víry a mravnosti křesťanské.

Kde není pravé víry a plynoucí z ní pravé mravnosti, tam není také pravého svědomí; i různí se ve mnohé příčině svědomí pohanovo, židovo a křesťanovo, však i svědomí katolíkovo a nekatolíkovo. Protestantskou dívku opustil zrádný milenec; už byla přichystána, že si jeho britvou podřeže krk; domlouváno jí, varována, připomínáno jí, má-li přec víru, má-li svědomí; a ona na to: „Právě moje svědomí žádá, bych se sprovodila se světa!“

O věru kazí svědomí, podkopává svědomitost, kdo okrádá člověka o pravou víru. Vedle víry působí mocně na svědomí zvyk a příklad. Každá dobrá navyklost zušlechťuje svědomí, jež se pak brání a vzpouzí, mělo-li by od navyklosti oné se uchýliti; každá zlá navyklost zaslepuje a ochromuje svědomí; totéž platí o příkladu; dobrý příklad je bystří, zlý otupuje. Mohou tedy dítky, jejichž domácí výchov je zcela dobrý, mohou životem pouličním velikou vzíti škodu na svém svědomí, ba mnohdy i ve škole hrozí jim nebezpečí se strany špatných, zkažených spolužáků; avšak bohužel děje se také naopak: dobrý výchov školní kažen doma od nerozumných rodičův a jiných dospělých, mravně zvrhlých lidí. Kolik škody vzaly mnohdy duše dětské zvrhlostí čeládky, kolik škody v hospodě, kam je nerozumní rodiče s sebou vzali!

Veleblahodárným prostředkem, míti povždy dobré, útlé svědomí, jest každodenní zpytování svědomí.

* * *

Svědomitosti jest velice nápomocen cit pro čest; i ten budiž v čas probouzen a pěstěn, ovšem v bratrské shodě s pokorou, což věru opět jenom v křesťanství, jenom v pravém křesťanském ovzduší, jenom křesťanským výchovem může se dít. Ať zví dítě a jest pamětlivo, že jest dítkem Otce nebeského, vykoupencem Kristovým a posvěceno že jest od Ducha svatého, že tedy nesmí ničeho konati, čím by na sobě nebo na bližním porušilo, poskvřnilo tuto důstojnost; neboť jako jest dbáti cti své, tak jest šetřiti i cti bližního.

Jak krásně rozuměl této sebeúctě mládeneček sv. Vít! Dobře ho vchovali pečliví křesťanští vychovatelé, chůva Křescencie a manžel její Modest; nezmátly ho ani prosby, ani hrozby otce Hyly, nezmátly ho ani sliby, ani vyhrůžky císařského místopředsedy Valeriana, zarputilých to pohanů. Dorážel naň Valerian: „Proč se zdráháš obětovati našim nesmrtelným bohům? Nevíš, že císař přísně rozkázal křesťany mučiti a utracovati?“

Odpověděl sv. Vít: „Nikdy nebudu sloužiti ďáblům a mrtvým modlám; klaním se a sloužím jen pravému Bohu Kristu.“

Zaúpěl otec Hylas: „Politujte mne a plačte se mnou; syn můj vrhá se do záhuby!“

„Nevrhám se do záhuby“, vece syn, „ale chvátám do sboru spravedlivých vyvolenců Božích.“

I poručil ho místodržitel zatím zmrskati a vrátil ho otcí. Brzy roz-
zuřilo se z rozkazu císaře Diokleciana strašné pronásledování křesťanů. Z vnuknutí Božího odešel Vít se svými vychovateli Modestem a Krescencij z domu krutého otce a přeplavil se ze Sicílie do Lukanie v jižní Itálii.

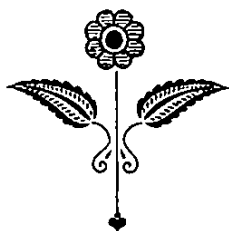
I tam hlásili se neohroženě ke Kristu. Jsou jati, do žaláře vrženi. Marny sliby pohanské, marny hrozby. Jsou mučeni a na smrt odsouzeni. Nelekali se, nebáli se. Neuškodilo sv. Vítu roztavené olovo, do něhož byl vržen; neuškodil mu dravý lev, jenž naň v divadle poštván; teprv v žaláři na skřipci spolu se svými drahými vychovateli vypustil svatou duši svou, duši, jež plála tak vroucí láskou k Bohu, duši tak svědomitou, duši jatou tak vzácnou sebeúctou (dne 15. června 303).

Pravá křesťanská sebeúcta liší se od pozlátka světské ctižádosti tím, že účinkuje na člověka a všecko jeho chování, i když jest sám a sám a nikdo ho nepozoruje — že jest skromna a pokorna; kdežto světskou sebeúctou stává se člověk otrokem světa a bývá sváděn k přetvářce a pokrytectví, lživosti a patolízalství. Nedobře tedy dělají vychovatelé, kárají-li nezpůsoby a chyby dítek jenom těmito slovy: „Co pak si o vás pomyslí lidé!“ Takováto sebeúcta plazí se jen jako hlemýžď po zemi, kdežto pravá sebeúcta zalétá orlem k nebesům.

Takovýmto nerozumným, jenom světským citem pro čest udržuje se podnes — ač se chlubíme takovým pokrokem, takovou kulturou — udržuje se barbarský obyčej souboje; jeho pošetilost a hříšnost jest zřejma; avšak svět nutí muže cti, aby vyzval protivníka na souboj! Svět, hříšný svět! Jaký to podivný soudce! Jindy týž svět, týž světský cit pro čest zdržuje člověka od úkonu spravedlivého, nutného, potřebného, jako na př. zdržuje tak mnohého, aby nešel ku svaté zповědi, aby nešel k stolu Páně, aby se neohlížel na postní příkázání atd. Ano, takový jest svět, takový jest světský cit pro čest.

Jak se pachtili o světskou čest fariseové! Co dobrých skutků se nakonali, aby měli čest u světa! Pokáral je božský Spasitel a varoval nás pravě: „Pilně se varujte, abyste spravedlnosti své nečinili před lidmi, abyste od nich vidíni byli; jinak nebudete míti odplaty u Otce svého, jenž jest v nebesích. Protož když dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí ve školách a na ulicích, aby ctění byli od lidí. Amen pravím vám, vzali odplatu svou. Ale když ty almužnu dáváš, ať neví levice tvá, co činí pravice tvá, aby almužna tvá byla ve skrytě, a Otec tvůj, kterýž vidí ve skrytě, odplatí tobě. A když se modlíte, nebudte jako pokrytci, kteříž obyčej mají ve školách a na úhlech ulic stojíce modliti se, aby byli vidíni od lidí. Amen pravím vám, vzali odplatu svou. Ale ty když se budeš modliti, vejdi do pokojíka svého, zavři dvěře a modli se Otci svému ve skrytě, a Otec tvůj, kterýž vidí ve skrytě, odplatí tobě . . .“ Mat. 6.

(Příště dále.)

Vědy přírodní a technický pokrok v minulém desetiletí.

Sděluje *J. M. Kadlčák.*

Sledujeme-li vývoj lidské vzdělanosti, vidíme, že stále víc a více urychluje se postup a objevy kvapem následují po sobě záhady osvětluje, jež považovány dříve za nedostupné tajnosti přírody. Že by tím člověk přiblížil se metám, za nimiž není již pražádných tajností nerozluštitelných a duchu lidskému nedostupných arcí nebude nikdo tvrdit. Byť za našich dob za jediný rok učinilo se více vynálezů a objevů, než v dávné minulosti za celá století vykonáno, jsme přece stále a budeme snad vždy jen u počátku veledíla, jemuž Tvůrce stanovil meze a zákony nezměnitelné, a to slavné *ignoramus ignoravimus*, tuším Virchovem pronesené, platnosti nepozbude ani v budoucnosti daleké. Budeme vždy jenom na pomezí dosažitelného a důmysl lidský sebe více zdokonalený nepronikne tajemství záhrobní, nepronikne za počátky všehomíra, nepřekročí hranice, jež dělí život od smrti.

Přes to však neustálý postup v rozvoji osvěty a rozmach věd všelikých odhalí mnohé ještě neznámé síly a zjistí, určí přesně i vysvětlí jevy, o nichž doba naše nemá tušení, a tím nové podá důkazy, že Bůh je všemohoucný a díla jeho nevyzpytatelná.

Abychom dovedli si poněkud představit, jakým směrem asi duch lidský ubírá a jak rychle rozvijeti se bude, sledujme objevy učiněné v minulém právě dvacítiletí, tedy v době poměrně krátké, ani třetinu lidského věku nepřesahující.

Většina objevů a vynálezů učiněna, jak pochopitelno, v oboru nejnovější síly hybné, tajuplného mluna č. elektřiny, již nyní učenci prohlašují zachvění kosmického aetheru.

Dvacítiletí minulé zahájeno sjezdem elektriků neboli mlunopisců na Kolumbové výstavě v Chicagu, kdež Henrym a Joulem navržené jednotky mezinárodní, zvané Ohm a Watt byly stanoveny a přijaty r. 1893.

V tutéž dobu Francouzi sestrojili podmořskou loď elektrickou, zvanou „Gustav Zedé“, kteráž 1. července spuštěna na moře. Měla 40 m. délky, 720 P. S., rychlost 8 uzlů a 20 metrů pod hladinu se nořila.

Týž rok nám přinesl Finsenovo léčení soustředěným světlem, zřízení pozorovací stanice meteorologické na Mont Blancu, jednotnou časomíru střeoevropskou, stupňovou dráhu Rettigovu v Chicagu, jakéž nyní zavádějí se a budují v městech světových Roku 1893 nalezen v Jižní Africe největší diamant, jenž vážil $971\frac{3}{4}$ karatu. Toť vědecký a pokrokový výtěžek jediného roku.

Následující rok byl zahájen pozoruhodným úspěchem loďařským otevřením stavidel v průplavu severoněmeckém, jímž spojilo Německo Severní moře s Baltem.

V roce 1894 učený Behring objevil proslavené serum proti difteritě, Rayleigh s Ramsayem zjistili v pozemském ovzduší nové látky prvkovité, zvané Argon a Helium, a proslulý Edison sestrojil podivuhodný kinetoskop.

Mezi námořníky pochopitelný rozruch způsobil Janovský badatel Vassalo důkazem, že dírkované plachty lodní mají větší účinek než plachty celistvé.

Klevelandský elektrik W. Jandus sestrojil téhož roku obloukovou lampu se světlem nekonečným, čímž odstraněna u lamp obloukových hlavní překážka rozšíření této soustavy.

Také v oboru vojenském učiněn r. 1894 vynález velké ceny. Při vojenských cvičeních rakouského vojska ponejprv užito v poli rozkladných a přenosných kol vojenských, čímž nabyta dvojkolka znamenité ceny pro výzvědnou a zpravodajskou službu polní.

Rok následující přinesl nám epochální objevy slavného Röntgena, kterýž v prosinci r. 1895 zjistil podivuhodé X neboli Röntgenovy paprsky, jimiž způsoben v různých oborech lidské práce netušený převrat.

Týž rok vynalezl Keller v Salsku dřevové broušení v papírnictví.

Na Sandy Hooku činěny v tutéž dobu první praktické pokusy s hydro-telegrafií.

Dne 21. července 1895 slavnostně zahájena vozba v průplavě císaře Viléma, čímž si Německo novou dráhu obchodní a válečnou zajistilo.

Roku 1895 inženýr Langen uskutečnil první elektrickou dráhu visutou z Elberfeldu do Barmen, čímž v dopravnictví připraven velký převrat.

Rus Popov pronesl v tutéž dobu první myšlenku, že by se dalo bez drátů telegrafovat s použitím elektrických jisker.

Dne 10. září byla dopravě odevzdána první pouliční dráha elektrická s pohonem složitým, t. j. užito a sloučen pohyb akumulátoru s vrchním vedením.

Následujícího roku zjistil Zehender, že aether prostupuje všemi hmotami, nejpevnější nevyjímaje, a Diesel vynalezl po něm pojmenované motory, jichž výkon o 18% převyšuje výkon parního stroje.

Roku 1896 zřízeny byly velkolepé elektrárny u vodopadu Niagary, jimiž získány ohromné síly hybné. Dne 16. listopadu dokončeno vedení těchto proudů do Buffalo. Proudů měly napjetí 11.000 volt a vzdálenost vedení obnášela 42 km. Tím rozřešena záhada převodu elektrického proudu jako pohonu na větší dálku.

Téhož roku objevil H. Becquerel paprsky po něm pojmenované.

Dne 27. července 1896 započato se stavbou elektrické dráhy na velehoru alpskou, známou Pannu, a dne 19. listopadu do 15. prosince vyzvednut potopený parník „Rossia“ vodními proudy, jimiž dno mořské rozvířeno a tím zvedání lodě provedeno.

V Berlíně koncem r. 1896 vybudována první elektrická dráha pouliční nad zemí.

Roku 1897 zbudován velkolepý most u Müngsten ve výši 107 metrů na vzdálenost 488 metrů, jehož rozpjetí činí 160 metrů. Je to veledílo novodobého mostního stavitelství.

Týž rok započaty obrovské stavby vodní na Nilu, jimiž vzedmuto 1.065,000.000 kbm. vody.

Dne 11. července 1897 severně od Spitzberku zvednul se na Dánském ostrově balon Andreeův, v němž chtěl větroplavce dosáhnouti severní točny.

Téhož roku sestrojil Moore elektrickou žárovku Moorovu, a Marconi dne 13. července provedl první vážnější pokus s bezdrátovou telegrafií jiskrovou v přístavu Brescie na vzdálenost 7 km.

R. 1897 všeobecně zavedeny v poštovníctví zálepky.

Dne 24. června 1898 slovanský vzduchoplavec Danilevský vykonal první zdařené pokusy plavecké, dne 11. října provedena první vzducho-

plavba balonová přes Alpy. V Americe objevena výroba acetylenu ze strusky železářské a koksů použitím elektřiny.

R. 1898 sestavil inženýr Von der Heydt plovoucí jez a dne 20. března téhož roku zahájena vozba na sibiřské dráze.

V Rheinfelden zbudovány elektrárny s 20 turbinami po 480 P S, čímž získána ohromná síla pro pohon elektrický.

V Aschaffenburgu přesunuta ponejprv celá budova státní na jiné místo. Je to první přenesení celé stavby ve střední Evropě.

Dne 11. srpna zahájeny práce v průkopu Simplonském, jež dokončeny budou letos. Téhož roku sestrojil Nernst svou elektrickou žárovku a Abraham s Marmierem provedli v Lille první závody, v nichž ozonovaným vzduchem sterilisuje se voda.

Velký obrat v osvětlování způsoben r. 1898 Auerem z Welsbachu, kterýž vynalezl osminové žárovky čili tak zvané Auerovo světlo.

Lučebník S. Curie objevil polonium a s Bémontem podivuhodné radium zjistil.

Roku 1899 objevena Debiernem podobná hmota, actium zvaná, a De Richter našel Formalin.

V Jeně sestrojil Zeiss stereoskopický dálkoměr a Marconi dne 27. března spojil Anglii s Francií telegrafem bezdrátovým č. jiskrovým, načež 17. dubna provedl spojení Anglie s Amerikou.

V léčebnictví objevil F. Kellog elektricky světelnou lázeň a A. Wehnelt sestrojil elektrolytický přerušovač proudu.

V dopravě plavecké velkých úspěchů docíleno stavbou ohromného parníku „Oceanic“, jehož délka měří 214·58 m., šířka 20·83 m., pohon má 25.000 koňských sil a ponor obsahuje 28.500 tun vody.

V hasičství obrat způsoben vynálezem Hülsbergovým, kterýž objevil ohnivzdornou impregnaci dřeva, jež pak vzdoruje hnilobě a nepřijímá vláhy.

Roku 1900 dokončena stavba nejdelšího mostu železničního přes řeku Godaveri v Indii. Má 2743 m. délky a spočívá na 56 pilířích. Šířka obnáší 4·9 m. a rozjetí 45·7 m.

V Paříži vybudována nová soustava železniční, tak zvaná dráha stupňová v délce 3400 m a konána 12. výstava světová.

Dne 2. července 1900 vykonal Zeppelin první plavbu s říditelným balonem a Slabý rozluštil některé záhady jiskrového dalekopisu.

Téhož roku vynalezl Poulsen svůj telegraphon a Pollak s Viragem rychlopis telegrafický, jimž za hodinu napsáno 40.000 slov na vzdálenost 600 km mezi Ržekou a Budapeští.

Rok 1901 ohlásil se velmi účelně objevem bacilla rakového, kterýž objeven Schüllerem.

V Norimberku sestavil Maurer saně samohybné a Trpler sestrojil samohyb či automobil tekutým vzduchem hnaný.

Na elektrické dráze zkušební z Berlína do Zossen docíleno rychlosti 160 km.

Anglie zbuvovala roku 1901 největší loď na světě. Zamořský parník „Celtic“, kterýž dne 4. dubna puštěn do moře, je 213 m dlouhý, 22·97 m široký, ponor vypudí 37.700 tun vody a pohon má sílu 14.000 PS.

Dne 10. července 1901 zahájena v Německu doprava na první bezkolejné dráze elektrické. Zbudována je v Bielathalu jako dráha pouliční.

Dne 19. října téhož roku vykonal vzduchoplavec Santos Dumas první

plavbu okolo Eiffelovy věže balonem říditelným, čímž rozluštěn problém říditelnosti balonu.

Roku 1902 Marconi dokončil daleposné spojení jiskrové přes ocean, Borchers v Čáách elektrolyson vyrobil calcium. Bartholomeus v Norimberku vynalezl r. 1903 vrtání děr čtyř- a víceroúhelných a Reuter dodal parníku Mineapolis 36 hodin před zakotvením v přístavu nejnovější zprávy světové na širém moře bezdrátovým telegrafem dne 8. února, a dne 11. července 1903 podal světový list „Temps“ telegram, kterýž od 11. hodiny 35 minut do 5. hod. 55 minut zeměkouli oběhl na vzdálenost 60.000 km.

Tím zakončeny pozoruhodné objevy a vynálezy v minulém desítiletí.

Nejsou ovšem podány všechny, ale uvedené zajisté stačí na důkaz, jak duch lidský na perutích vědy spěje výš a výše k závratným dálavám velkolepých tajů světových, jichž konců nedozírných nikdy nedospěje, neboť propast mezi životem a smrtí překlenouti lze jenom vírou v Boha živého a jeho nekonečnou všemohoucnost vševědoucí.

Navykání.

„Z převrácení vůle povstala libost, a otročením libosti stal se návyk, a návyku když se neodpíralo, povstala nutnost. Kdo pak jsou zlým návykem zhnětení, jsou jako pohřbeni.“
Sv. Augustín.

První nejdůležitější a nejnesnadnější prostředek mohutnost volicí čili vůli vzdělávati, jest navykání.

V onom stavu dětském, kde duše ještě bez vlády nad sebou jest, a vůle, byť i zdánlivě velmi živá, přece vskutku ještě zcela nevolná jest — dosud jen libovůle — ana vždy za silnějším pudem jdouc toliko slepé moci poslouchá: v tomto stavu vedeme dítě návyky, kteréž následkem péče, již mu věnujeme, a pravidelnosti, kteréž při tom dbáme, zcela snadno a přirozeně přijímá. Ač tohoto jemného, skoro strojového prostředku výhradně užíváno býti nemá, přece nikterak není lze bez něho se obejít, aniž při výchově návyky, jež dítě bezpečně přijímá, buď pro sebe nebo proti sobě míti můžeme.

Vliv, kterýž návyk na dítě má, jest řízen na jeho přání, by něco se stalo nebo nestalo, na jeho libost nebo nelibost nad jistými věcmi, na jeho charakter.

Ale proto a poněvadž bez toho veliká pohyblivost dětská dosti ohebnosti dětem ponechává, by podle potřeby ohýbány býti mohly, nejsou též návyky nejujtějšímu dětství nikterak na škodu, aniž hubí duševní vlohy jeho, jak se na první pohled zdá, že by nezbytně k ujmě byly.

Čím více v nejujtějším mládí dětském plniti povinnosti, jež v jistém ohledu více nebo méně hmotné jsou, dítěti zvykem učiníme, čím více tudíž v ohledu tom pudu napodobování užijeme: tím jistěji z bavíme se

mrzutosti, že bude nám v budoucnosti pro jeho počínání povinností mu předpisovati, jež vlastně nejsou povinnostmi, a přece skoro jsou nezbytny. Ale tím koná výchova chovanci svému neocenitelnou službu pro celý jeho budoucí život.

Člověk, jemuž vlastnosti, jež mu příroda udělila, zvykem se staly, zůstane skromným, on se domnívá, že jinakým ani býti nemůže, nežli jakým se právě zvykem stal.

Ke všemu, co má dětem státi se zběhlostí a dovedností, musí již ve druhém roce býti přidržovány, a to tak často a tak dlouho, až se jim to stane zvykem a druhou přirozeností tak, že téměř ani jinak jednati nemohou; neboť nic není silnějšího, nežli moc zvyku. Přemnozí rodiče přihlížejí docela klidně k tak mnohým zlozvykům a nezpůsobům dětí; tyto chodí na př. neoblékané a neumyté, jednou ke stolu bez modlení a lehají bez modlitby; žádají a chtějí místo prošení, neděkují za obdržená dobrodíní, neposlouchají rodičův, nekladou věci na určené místo, ohmatávají vše svýma rukama, přivlastňují si, co jiným náleží, chtějí při jídle samy nejprve ode všeho míti, vstávají a lehají, kdy chtějí, jedí mimo obvyklý čas, jak často a kdykoliv toho žádají atd. Z těchto a podobných zlozvykův a nezpůsobů nemáme však viniti děti, nýbrž rodiče; neboť dětem by ani vše to nenapadlo, kdyby byly bývaly zvykly opaku; což by bylo bývalo přece tak snadné a lehké, a denním opakováním byly by se jim čistota, láska k pořádku, slušnost, způsobilost, modlitba, poslušnost atd. velmi brzo staly druhou přirozeností.

Když děti všelikých zlozvykův a nezpůsobů si byly osvojily, nastane nutná povinnost odvykání; ale odvykání chybám je mnohem těžší, nežli navykání k dobrému. K navyknutí dobrému často stačí přívětivý a vldný pohled, jemné, lahodné, přívětivé a něžné slovo; k odvykání musíme však vzítí na pomoc zasmušilá a zamračené posuňky, přísná a vážná slova, ano i tresty.

Děti buďtež navykány následujícím ctnostem:

1. Čistotě a pořádku milovnosti. Čím menší děti, tím více čistoty třeba. Bedlivým pozorováním můžeme již záhy děti pravidelně čistotě navykati. Kde této není, bývají matky velmi nešťastny. Tělo dítěte ať je vždy čistě umyto, vlasy ať jsou pěkně učesány. Oblek dětí budiž čistý, zdravý a přiměřený. Každá matka vidí vždy ráda své dítě něžně a pěkně oblečené, což jest rozkoší jak dovolenou tak i přirozenou.

Dále třeba děti vésti k pořádku milovnosti. „Všechno má místo své i svůj čas,“ dí přísloví české. Pravdivost tohoto národního rčení osvědčuje se nejlépe v přírodě. Znajít zvířata příhodný čas ke všemu. Jejich pud stěhovavý vodí je v určitou dobu z krajiny do krajiny. Zvířata znají dobře dobu ku paní a k práci. Pořádku milovnost jest zvířatům vrozena. Člověk vidí pořádek v celé přírodě, miluje ho na jiných, ale sám bývá často vzorem nepořádku. A přece v nižádne společnosti nelze bez pořádku žíti; bez pořádku nemůže býti život šťastný. A proto třeba již v nejútlejších dětech pořádku milovnost budití a pěstovati. Chceme-li, by děti pořádku navykaly, podporujeme jejich snahu po pořádku a navádějme je k pořádku. Dbejme toho, by děti v pravý čas jedly a pily, pravidelně na zdravém vzduchu se pohybovaly, věci, jim nebo jiným náležející, po užití na určené k tomu místo kladly atd. Smysl pro čistotu a smysl pro pořádek z jednoho a téhož prýští se
(Příště dále.)

Z psychologie dítěte.

2. Vzdálenost mračen.

Jak děti různě posuzují vzdálenost mračen, zřejmě z těchto odpovědí:

Děti americké.

1. A. domnívala se v dětství, že by bylo lze dosáhnouti mračen, kdyby se dva vysoké domy na sebe postavily.

2. B. soudila, že by bylo třeba všechny domy z celé ulice postavit na sebe, aby chom dosáhly mračen.

3. C. pozorujíc velké bílé mraky blízko obzoru, domnívala se, že by přeskakujíc se střechy na střechu rukami jich dosáhla.

4. D. domnívala se, že by se mohla dotknouti mračen hůlkou, kdyby vystoupila na dost vysoký pahorek; jednou daleko běžela za mraky, chtíc je chytati.

5. E. (ve věku od 4 do 5 let) chtěla dotknouti se mračen dlouhou holí; věřila stále v možnost toho, toliko soudila, že mraky utíkají, když se přibližuje, nebo naopak, že ji honí a pronásledují, když utíká. To bylo příčinou stálého strachu před velkými a černými mraky.

6. F. (do 7—8 let) myslila, že vzdálené mraky dotýkají se země nebo že leží na vrcholech stromů vysokých.

7. G. (mezi rokem 5. a 6. soudil, že mraky leží jistotně na vrcholcích stromů.

Děti polské.

1. Do mraků nelze se dostat, poněvadž nikdo není tak vysoký. (Šestiletý chlapec.)

2. Kdybychom měli dlouhý žebřík, dostali bychom se do mračen. (Šestileté děvče.)

3. Kdybychom i dva domy postavili jeden na druhý, nedostali bychom se do mračen. (Šestileté děvče.)

4. Bylo by třeba na střeše postavit 10 anebo 20 žebříků, aby chom se dostali do mračen. (Šestileté děvče.)

5. Kdyby někdo sto střech postavil na dům, dostal by se do mračen. (Děvče ve věku 6 $\frac{1}{2}$ r.)

6. Mraky jsou 18 verst vysoko. (Chlapec osmiletý.)

7. Mraky jsou asi 5 verst od nás. (Pětiletý chlapec.)

8. Mraky jsou více než míli od nás. (Děvče 8leté.)

9. Mraky jsou tak vysoko jako hvězdy. (Osmiletý chlapec.)

Děti české.

1. Do mračen nemůžeme, protože nejsme ptáci.

2. Do mračen bychom museli jít tisíc hodin.

3. Mračna jsou od nás tak daleko jako 6 věží kostela.

4. Kdybychom sto domů (takových jako naše škola) postavili jeden na druhý, dosáhli bychom mračen.

5. Do mračen museli bychom jít až do smrti.

6. Do mračen je milion metrů.

7. Mračna jsou až v Americe.

Příklady ty ukazují, že víra v možnost dosíci rukou nebo holí mračen (kdyby jen někdo byl tak vysoký anebo šel tak vysoko) jest rozšířena mezi dětmi od 3—8 roků. Víra ta zakládá se na případném pozorování, že klení nebeské spočívá na vrcholcích hor, stromů anebo střech. Po osmém roce začínají děti zvolna chápati, že zrak je klame, a tu pokoušejí se vzdálenost mračen vyjadřovati čísly, mezi nimiž bývají často příliš velké rozdily (od 5 verst až do 800 mil. a pod.).

Není dobře žádati na dětech údajů číselných, neboť ve věku do 12 let většina dětí nemá jasného pojmu o tom, co jest metr, kilometr, mile atd. (Příště dále.)

Zdravotní hlídka.

Školnímu zdravotnictví věnováno jest oddělení na Petrohradské výstavě „Dětský svět“ (Dětskij mir). Spadá pak sem: Péče o novorozence a kojence, obydlí, prádlo, oděv kojenců, výživa jich přirozená i umělá; dále hygiena školní, výživa dětí, očkování protineštovičné, nemocnice dětské, dobročinné ústavy pro děti, osady prázdninové pro zotavení dětí, dětské zahrádky, hygiena slepých, hluchoněmých, vůbec špatně vyvinutých dětí. Konečně gymnastika, hry hybné a tělesné zotavení.

Zvláště pozoruhodné jsou práce dra. Gundobina, nazvané: „Hygiena dětského vzrůstu a fysického rozvoje.“ Toto oddělení obsahuje hroznou statistiku. Pan Menšikov píše o tom v Novém Vremeni: „Padne vám do očí mapa Ruska, pokrytá temnými skvrnami, jakoby krevními podlitinami. Čím blíže k jihu a východu, tím hustší je barva. Je to obraz velikého bojiště, kde ročně padne v pouhých 50 guberniích — více než dva miliony dětských životů, které by mohly býti zachráněny Úmrtnost dětského podrostu dosahuje 58 proc. a to není rozhodně v celém světě, kromě zemí, kde se děti vraždí. Když se podíváte na ty němé diagramy, když zamyslíte se nad chladnými čísly, nakreslenými na krevních podlitinách mapy, zakrouží se vám přímo hlava. Co je to? Rodí se 4,665.900 a umírá 3,055.524 dětí nedosáhnuvších pětiletého vzrůstu. Výhradně pro hlubokou chudobu národa a pro jeho nevzdělanost ztrácíme ročně obyvatelstvo celého království. Žádná epidemie neutrácí tolik životů. Zda se to nepodobá ohromné zející ráně, která působí vykrvácení národa? Děti umírají většinou, jak diagram dokazuje, v letních pracovních měsících, když jsou matky v polích, když nikdo nedohlíží za dětmi a těmi, které jsou ještě u prsu. Umírají od shnilého cucáku z rozžvýkaného chleba, od shnilé vody, hladem a žízní, od štěnic a prasat, od nakažlivých dětských nemocí, od bezpříkladné opuštěnosti ve vsi jako v hluché pustině.“

První mezinárodní sjezd pro zdravotnictví školní konati se bude 4.—9. dubna 1904 v Norimberku. Školnímu zdravotnictví věnují v poslední době jak lékaři, tak vychovatelé zvýšenou pozornost.

Ve směru tomto činí se nyní se strany povolanych činitelův opravdu velmi mnoho. Ale jde zároveň o to, aby společnou prací zástupců různých

národův a zemí všechny zdravé úkoly a snahy na poli školní hygieny byly vydatně podporovány a usnadňovány, a tohoto cíle právě hledí se dojíti po příkladu osvědčivších se sjezdů pro zdravotnictví a národopis — mezinárodními sjezdy.

Zdárně působí¹⁾ již ve střední a západní Evropě několik spolků, které slovem i skutkem šíří pokrok ve školství po stránce zdravotnické: jsou to: „Der allgemeine deutsche Verein für Schulgesundheitspflege“ v Německu, který spolu s místním komitétem obstará nutné přípravné práce sjezdové, dále francouzská „Ligue des médecins et des familles pour la mélioration de l'hygiène physique et intellectuelle dans les écoles“, belgická „Allgemeen paedagogisch Gezelschap in Antwerpen“, „Schweizerische Gesellschaft für Schulgesundheitspflege“ ve Švýcařích, „Vereniging tot Vereenoondiging van Examens en Onderwijs te Arnhem“ v Nizozemsku a posléze anglická „Society of medical officers of schools“. Vzájemným přispěním těchto sdružení a zvláštních komitetů v ostatních zemích vzdělaného světa, které za tím účelem uvedeny budou v život prostřednictvím ministerstev anebo zdravotnických korporací, doufají přátelé školního zdravotnictví zvýšiti zájem a porozumění pro věc, pro lidstvo nesmírně důležitou, a tím i dopomoci jí k naprostému vítězství ve všech směrech a na všech stranách běží jmenuvitě o to, aby čelilo se účelně nerovnosti a předčasnému vyčerpání sil, duševnímu přepínání a zeslabování individuality u školních dětí.

(Příště dále.)

Své příznivce **„snažně prosíme,“** aby administraci naši posílali adresy osob, jež by mohly **„Vychovatelské Listy“** odebíratí.

K tomuto číslu „Vych. Listů“ přiloženy jsou složní listky. Kdo již předplatil, ať laskavě odloží.

Svoboda organisovaného učitelstva. „Hrdinství je nám třeba, ale **ne proti sobě**, nýbrž k rozličným projevům na obranu svobod lidových i svobod vlastních.“ Tato slova (souhlasíme s nimi úplně!) napsal vůdce organisovaného učitelstva moravského, Josef Ůtřehla, ve Věstníku ze dne 22. prosince 1903 na str. 809.

V témže čísle je zpráva (psaná s obvyklou hrubostí a nepravdivá, která nejlépe ukazuje, jak daleko mají vůdcové organisovaného učitelstva od slov k skutkům. Zpráva ta zní:

„Ze severní Moravy. Zhoubný klerikalismus na sev. Moravě nachází vydatné podpory v klerikálních učitelkách, jejichž hlavním hnízdem jest město Loštice. Na tamější dívčí měšť. škole působí dvě horlivé členky spolku katolických učitelů, které za přispění učitelky z Moravičan a pod záštitou svého chefa, jakož i jeho milostivé paní a jiných osob hledí všemožně nejen ve škole ale i v okolí klerikální snahy propagovati. Časem dojíždí do Loštic své pracovní síly prohlédnouti a ku další činnosti povzbuditi známá sl. Hoffmannova z Hulína. — 8. prosinec t. r. byl takovým dnem klerikálního učitelského sjezdu v Lošticích. Vyzýváme organisované učitelstvo loštického kroužku, aby pilně všímalo si

¹⁾ Dle „Rozhledů po lidumilství“.

působení jmenovaného klerikálního štábu a neopomenulo na každém místě a vždy jakoukoli akci jmenovaných činitelů potírati a veřejnosti učitelské o jich působení zprávy podávati. Stavovská čest a příkazy toho nutně žádají. Čekáme.“ Věstník sám o sobě píše: „Věstník má buditi úctu u odpůrců a slovo jeho má býti rozhodujícím jako slovo nejvyšší instance ve věcech učitelských. Věstníkem má vanouti duch Komenského, duch Tolstojovské lidskosti a Masarykovské opravdovosti.“ — Může býti větší ironie?

Politické vyznání učitelstva. — Dle učitele p. Beneše české učitelstvo je takto zastoupeno v různých politických stranách: 1. K Staročechům v ústraní se hlásí starší konservativní učitelé v malém již počtu. Mladých učitelů jest u nich tak málo, že na prstech by se spočítal. — 2. K Mladočechům se hlásí značný počet. Za mladých let prošli mladočeskou výchovou a dále nepostoupili. Věří v prvotní hesla a v dnešní fráze jsou vším svým názorem životním liberály dosti povrchními a proto svorně stárnou se stárnoucím mladočeštvím. V mladočeském prostředí žije se jim velmi pohodlně. (Z veřejně činných uvádím: Schröttera, Kliku, J. Rašína.) — 3. V hlavách mladšího pokolení pobouřil se čilý ruch politický z let 1890—95, prožili pokrokové hnutí a s ním rozdělili se na státoprávníky (těch zbylo nejméně, snad také V. Rašín?) — 4. V radikální pokrokáře směru „Samostatnosti“ (Mrazík, Smrtka) neb „Osvěty Lidu“ (mnoho ve vých. Čechách). — 5. Většina politicky se vzdělávajícího učitelstva souhlasí s programem české strany lidové. Odebírali týdeník „Čas“, nyní obětovnější denník „Čas“, „Naši Dobu“, Laichterovy knihovny atd. a jsou upřímnými realisty, ale jen doma. — 6. Několik učitelův upřímně se hlásí k zásadám strany soc.-demokratické. Jest jich málo a veřejně vystupovat nesmějí. Doklad: Kolegové-konkurenti roznesli o svém spolužadateli, že je socialistou. Již po několikáte byl odmítnut. A zajímavý pro nás fakt: školním úřadům tato přichylnost k sociální demokracii nevadila (výslovně tak řekl inspektor), ale autonomním členům byla trnem v oku. — 7. S národními socialisty sympatisuje víc učitelstva než se soc. demokrat; myslím proto, že jednak nejsou stranou výlučně dělnickou, jednak osobní vliv dvou poslanců jo značný: Oblíbený pracovník učitel J. Černý, když byl zvolen poslancem, přihlásil se — více z vnějších příčin než z vnitřní potřeby — ku straně nár. socialistův, a posl. Klofáč, bývalý učitel, svou kamarádskou povahou a demagogickým vystupováním ve schůzích získává přívržence i mezi učitelstvem. — 8. Několik svérázných individualit mezi námi jde s theoretickými anarchisty — ovšem veřejnosti nesmějí býti známi. — 9. Dosti značná část učitelstva jest opatrnicky-konservativně-klerikální, několik z nich stojí v řadách výbojného klerikalismu (Jelínek, Flekáček), ale v poctivost jejich přesvědčení nevěřím. Mám je za pokrytce, kteří hledají nejprve pochválení kněžského, aby jim ostatní bylo přidáno. — V poslední době přihlásili se někteří učitelé (jako Č. Tonder z Českobrodsko) za členy strany agrární; při tom — soudím — není vnitřního podnětu, ale běží o to, aby agráři postoupili aspoň jeden mandát učitelstvu. — Z podaného patrno, že se učitelstvo hlásí ke všem stranám, nejčtetněji k Mladočechům a realistům. — V „Klubu české strany lidové“ je přes 60 učitelů členy.

Vychovatel.

Školské požadavky vídeňských Čechů. Říšský soud v příštím čtvrtletí bude rozhodovati o požadavku Čechů vídeňských na zřízení 20 českých škol ve Vídni a Floridsdorfu. Ministerstvo vyučování, jak známo, tento požadavek zamítlo. Ve stížnosti, jež se všemi přílohami a spisy váží 20 kg., se dokazuje, že čeština ve Vídni a Dolních Rakousích jest řečí obvyklou, a že české obyvatelstvo v posledních třech desetiletích vedle obyvatelstva německého samostatně se vyvíjí. Ve stížnosti je poukázáno také na zna-

čnejší české menšiny ve více dolnorakouských obcích a jsou uvedeny osady, kde Čechové tvoří majoritu. Kromě této stížnosti k říšskému soudu podána byla také stížnost ku správnímu soudu. Jak daleké jsou cesty spravedlnosti u nás!

Německý Schulverein. V sezení užšího výboru německého Schulvereinu dne 5. t. m. ve Vídni konaném byly povoleny podpory na vydržování školek v Zábřehu, Husovicích, Komárově, Modřicích, Prostějově, Zidenicích, Chrástové atd.

Vyrábitel tužek nepřítelem českých dělnic. V továrně Hardtmuthově v Budějovicích propuštěny byly z práce dělnice, jejichž děti zapsány jsou do české školy. Upozorňujeme na případ ten ony české obchodníky, kteří bez Hardtmuthových tužek nemohou se obejít.

Zábava pro děti. V městě Holicích uspořádán byl pro školní děti nedávno koncert bez vstupného. Účelem jeho mělo býti povznést duši dětskou od hrubých pouličních popěveků k výšinám hudební krásy a lidského citu. Neškodilo by častěji uspořádati takovou zábavu ušlechťující v každé obci!

Seberážedný pokus 13letého školáka. Ve Vídni skočil z obavy před trestem 13letý školák Jan Krisch z 2. patra. Neutrpěl vážného zranění. Ponechán byl v ošetřování u pěstouna svého, zámečnicka Handaše.

Plzeňská výstava 1904. První mezinárodní výstava, jejímž čestným předsedou jest purkmistr kr. města Plzně p. dr. Václav Peták a čestnými členy městští radové a mnoho vysoce ctěných osobností, bude uspořádána v Plzni od 1. července do 1. srpna 1904. Plocha výst. měří přes 20.000 m². Ve výstavě té zastoupeny budou násl. obory: hygiena, umění kuchařské, prostředky výživné, průmysl pivovarský a lihovarský, hostinství a sport. Na výstavišti budou dvě veliké výstavní budovy mimo to postaví si většina velkozávodů své vlastní pavilony. První tato výstava v Plzni pořádaná pod záštitou slavné městské rady budí zájem nejen u domácího obyvatelstva, nýbrž i cizina se velice o podnik tento zajímá; utvořilo se více komitétů, v nichž zastoupeni jsou konsulové a jiní čelní hodnostáři, kteří podnik náš velice podporují. — Kdož by se o výstavu tuto zajímal nechť obrátí se na předs. I. mezinár. výstavy v Plzni, p. V. Landu, neb na výkonný výbor.

Drobnosti. Učitelstvo, kněžstvo, přičiňte se, aby lid náš konečně promluvil rázně s kolportéry krvavých románů, jež posílá Hynek a jiné firmy, zvláště vídeňské. — Organisovaného učitelstva je na Moravě dle Věstníku 81⁰/₀, mimo organizaci 19⁰/₀. — U nás pěknou myšlenku pronesl a také uskutečnil školní rada dr. Nábělek v Kroměříži. Doporučuje, aby profesori středních škol bezplatně pořádali vzdělávací přednášky všem přístupné, a sám již takové přednášky konal. — Dle úředních zkoumání neumělo v Čechách čísti ani psáti 123.899 Čechů a 95.296 Němců čili v procentech 3·15⁰/₀ Čechů a 4·11⁰/₀ Němců. Tedy mezi Němci, kteří se svou „kulturou“ tak honosí, je analfabetů (t. j. lidí neumějících ani čísti ani psáti) více, nežli mezi Čechy. — V Srbsku zvoleni byli 2 učitelé za poslance do skupštiny. Jsou to první poslanci učitelé. — Největší škola v severoamerických Spojených Státech jest v New-Yorku a byla nedávno otevřena. Má 87 učiren a chodí do ní 5000 dětí. Je tam též 35 koupelen, velká kuchyně, kde se děti učí vařiti, dva dvory pro hry, z nichž jest jeden pokryt sklem.

Doporučujeme tyto knihy a časopisy :

Wiesnerova česká původní první obrázková abeceda a čítanka. Dětem pro radost a poučení Ferd. Ambrož, em. učitel v Praze. Ke II. vydání upravil Fr. Hrnčír, učitel v Nymburce. Psal a kreslil Josef Novák, učitel měšť. školy v Poděbradech. S původními barevnými obrázky

Em. Zilicha, M. Alše, H. Schwaigra a mnohými obrázky od nejpřednějších českých malířů. Nákladem Aloisa Wiesnera v Praze. Velmi pěkný dárek pro děti, které začínají čísti.

Země České koruny. Sestavil Frant. Hrnčíř. Se 17 vyobrazeními, 7 mapkami, 3 plány a 4 znaky, jež nakreslil Josef Novák. 31. vydání. Cena 16 h. Nákladem spisovatelovým v Bobnicích u Nymburka.

Říše Rakousko-Uherská. Sestavil Frant. Hrnčíř. Se 17 vyobrazeními, 21 mapkami, 2 plány a 19 znaky, jež nakreslil Josef Novák. Cena 27 hal. Nákladem spisovatelovým v Bobnicích u Nymburka.

Evropa. Sestavil Frant. Hrnčíř. S 18 vyobrazeními, 19 mapkami, 2 plány a 21 znaky, jež nakreslil Josef Novák. 31. opravené a doplněné vydání. Cena 24 hal. Nákladem spisovatelovým v Nymburce.

Patero dílů světa. Vesmír. Sestavil Frant. Hrnčíř. S 25 vyobrazeními, 9 mapkami a 45 výkresy, jež nakreslil Jos. Novák. Nákladem spisovatelovým v Bobnicích u Nymburka.

Vybrané spisy pro mládež. Svazek I. Mendiček. Historie žáčkova ze šestnáctého věku. Napsal F. J. Čečetka. S 5 původními ilustracemi od K. L. Thumy. Cena 1 K. Nákladem Františka Hrnčíře, učitele v Nymburce.

Knihovna Školy našeho venkova na rok 1903—4 zahájena byla svérázným spisem J. Mauera a V. Hellera: **Uvedení do chemie analytické pro samouky.** — Knihovnu Školy našeho venkova rediguje a vydává Jos. Smrtka. Velké Čermá-Borohrádek 3. Ročně vyjde 10 sešitů. Předplatné 5 K.

Z nakladat. Benediktinů Rajhradských v Brně: 1. **Květy Marianské.** Roč. XXI. č. 1. Ročně 1 K 60 hal. — 2. **Anděl Strážce.** Roč. XXIII. č. 5. Ročně 1 K 60 hal. — 3. **Škola B. Srdce Páně.** Ročník 38. Ročně 2 K 20 h. — 4. **Hlídka.** Vědecký měsíčník katolický. Roč. XXI. č. 1.

Křesťanská Škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém školství. Vydavatel a redaktor Václav Špaček. S přílohou „Obrana“ pravdy křesťanské ve veřejném životě. „Křesťanská Škola“ vychází dne 10. a 25. každého měsíce. Expedici obstarává Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrby v Praze, Pštrosova ulice 200-II., kamž budiž zasíláno i předplatné (ročně i poštou 6 K).

Vychovatel. Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství. Odpovědný redaktor dr. Rudolf Horský. Administrace v Praze, Žitná ulice č. 570-II. Vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se 6 K ročně.

Rodinné vychování. List pro šíření zásad dobrého vychování v rodinách československých. Majitel, vydavatel a zodpovědný redaktor prof. Josef Šauer z Augenburku v Praze (v č. 567-III.). Vychází jednou za měsíc. Předplatné 2 K. (Příště dále.)

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se ievně.